

VALMANIFEST 88

Det behövs både hjärta och hjärna i politiken.

Valet handlar om vilka värderingar som skall styra de politiska besluten i vårt samhälle. Folkpartiet verkar för att de liberala idéerna skall få ett ökat inflytande. Det skulle medföra både större frihet för den enskilde att själv forma sitt liv och ett ökat stöd till de människor som lever i det glömda Sverige, d v s de som i dag ofta glöms bort när resurser fördelas och politiska beslut fattas.

Det behövs både hjärta och hjärna i politiken.

Det behövs inlevelse i människors vardag, förståelse för enskildas drivkrafter och känsla för dem som har det besvärligt.

Det behövs kunskap om fakta och samband, förmåga att se problem och dra nytta av erfarenheter, att visa eftertänksamhet och förnuft.

Ja till den skapande människan

Vi vill ha mer av skapande.

Människor skall ha större möjligheter att förverkliga sina idéer. För sin egen skull, men också därför att samhället växer när enskilda växer.

Alla människors skapande behövs. Varje människa kan förflytta berg i sin egen terräng om hon får möjlighet och uppmuntran.

Kulturen måste få blomstra!

Kulturen är oundgänglig. Konstnärligt och kulturellt arbete är en viktig förutsättning för ett öppet, demokratiskt samhälle.

Kulturen är en del av tidigare generationers arv till oss som lever nu. Den konstnärliga verksamheten hjälper oss att ställa frågor och ger bättre insikter. Den gläder och oroar, ger visioner och fördjupar perspektiven.

Kulturen innebär också ett ansvar.

Kulturarvet måste vårdas. Gjorda försummelser kan inte återtå.

Konstnärlig mångfald måste uppmuntras. Ingen kan idag veta vem som skapar morgondagens omistliga klassiker. Därför måste många få möjlighet att skapa.

Barn måste redan i skolan få möjlighet att möta kulturen.

Så här bli det i Folkpartiets Sverige

Ett kulturpolitiskt reformprogram genomförs med inriktning på att bereda de svenska konstnärerna bättre arbetsvillkor. Kulturen ges en mer framträdande plats i förskolan och skolan. Kulturminnen skyddas och bevaras.

Inkomster av konstnärlig verksamhet befrias helt eller delvis från sociala avgifter.

Tillväxten måste öka!

Den ekonomiska tillväxten har varit avgörande när Sverige utvecklats från fattigsamhälle till välfärdsstat. Bara omfördelning hade inte varit tillräckligt. De rika var för få och de

fattiga för många.

Samma sak gäller nu. För att undanröja brister och utveckla välfärden krävs ekonomisk tillväxt.

En vital marknadsekonomi är en grundläggande förutsättning för ekonomisk tillväxt.

Marknadsekonomins grunder är näringsfrihet, personligt ägande och fri handel.

Sverige måste ha så nära relationer till EG som vår neutralitetspolitik tillåter. Målet är att inga svenska medborgare och företag skall diskrimineras i förhållande till vad som gäller inom EG.

Om konkurrenskraften skall kunna förstärkas får inte kostnaderna i Sverige rusa iväg snabbare än i konkurrentländerna. Statsmakterna har ansvar för att skapa goda förutsättningar för löneförhandlingarna. Det kräver en stram finanspolitik, lägre marginalsatser och en reformerad arbetslöshetsförsäkring.

Det enskilda aktiesparandet skall inte diskrimineras. Företag skall uppmuntras att ge de anställda del i vinsten.

Hela Sverige skall leva. Människors skapande förmåga måste mobiliseras också i glesbygd. Folkpartiet vill ha mer av Gnosjöanda i hela landet.

En bra skola, liksom högre utbildning och forskning, är viktiga förutsättningar också för ekonomisk tillväxt.

Skolans främsta uppgift är att skapa möjligheter för unga människor att utvecklas. Ingen möda får sparas när det gäller att ge alla ungdomar färdigheter i att läsa, skriva och räkna. En bättre skola förutsätter ökat utrymme för lärarnas skapande förmåga. En bättre skola ökar elevernas skapande förmåga.

I Folkpartiets Sverige

Pris- och valutaregleringarna avskaffas.

Näringsfrihet och äganderätt skyddas i grundlagen.

Löntagarfonderna avskaffas. Fondernas pengar används dels till att uppmuntra enskilt aktiesparande, dels till att stimulera forskning.

Statliga företag säljs ut till allmänheten.

Förmögenhetsskatten på arbetande kapital i små- och medelstora företag avskaffas.

Systemet med sociala avgifter på individuella vinstandelar avskaffas.

Arbetsgivaravgiften sänks med 10 procentenheter i Norrlands inland.

Skattetrycket sänks. De snabbt ökande bostadssubventionerna minskas.

Svenska studenters studier vid europeiska universitet underlättas genom inrättande av statliga stipendier.

Lärarna får stor frihet när det gäller att lägga upp verksamheten i skolan. Undervisningen individualiseras. Skolstarten sker vid 6 år. Klasstorlekarna på mellan- och högstadiet minskas till högst 25 elever. Eleverna får fler egna läroböcker. Ett nytt betygssystem införs där eleverna får mått på kunskap. De yrkesinriktade gymnasielinjerna görs treåriga med början höstterminen 1989.

Det måste löna sig att arbeta!

Människor måste få behålla merparten av en löneökning eller en extrainkomst.

Den som arbetar övertid av egen lust eller för att jobbet kräver det skall få behålla minst hälften av sin extrainkomst. Den som vill skaffa sig ett hyggligt sparkapital skall kunna göra det genom arbete och sparande, inte bara genom spel och spekulation.

Detta är av betydelse inte bara för enskilda människor utan för hela samhället. Den ekonomiska tillväxten ökar när det lönar sig för människor att skaffa en utbildning, att spara, att göra ansträngningar utöver det vanliga. Då blir det mer pengar kvar för den enskilde och ökade skatteintäkter till angelägna behov.

I Folkpartiets Sverige

Marginalskatten sänks 1989 med 4 procentenheter för alla heltidsarbetande. Skatteskalorna inflationsskyddas. Skattesänkningen finansieras genom bland annat sänkt ersättningsnivå i sjukförsäkringen från 90 % till 80 % under högst 30 dagars sjukfrånvaro och sänkt grundavdrag från 10.000 kr till 9.000 kr.

Under mandatperioden genomförs en mer omfattande skattereform, som innebär att de allra flesta får behålla 60 % av en inkomstökning. Alla får behålla minst hälften.

Både offentliganställda och enskilda alternativ måste uppmuntras!

På den moderna arbetsplatsen är personalen ofta den viktigaste resursen. De anställdas arbetslust, vilja till ansvar och skapande förmåga är avgörande för resultatet. Detta gäller inte minst inom den offentliga sektorn, som direkt eller indirekt styrs av politiska beslut. Där är enskildas insatser och mötet mellan människor ofta själva grunden för verksamheten.

Hemtjänstpersonalen ger stöd och hjälp åt gamla och handikappade. Lärarna ger barn och ungdomar bildning och kunskap. Sjuksköterskorna ger sina patienter vård, tröst och lindring.

Men personalpolitiken inom den offentliga sektorn har länge varit försummad.

De som arbetar inom den offentliga sektorn måste få större möjligheter att ta eget ekonomiskt ansvar. Att forma verksamheten på bästa sätt. Att förverkliga sina idéer utan att hindras av snåriga regler.

Enskilda vårdhem, dagis och skolor är viktiga komplement till den offentliga sektorns verksamhet. Alternativen bidrar till valfrihet, förnyelse och mångfald. De ger möjligheter för dem som vill pröva egna idéer och för dem som får bättre utlopp för sitt engagemang i egna företag än som anställda. För personalen innebär de större möjligheter att välja arbetsgivare.

De hinder mot att starta eget som nu finns riktar sig i praktiken mot tusentals kvinnor i vårt land. Eget företagande inom vård, omsorg och utbildning där kvinnor dominerar, motarbetas i stället för att uppmuntras. Statsbidragsregler och andra förutsättningar måste ändras för att ge utrymme för enskilda alternativ och därmed för ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

I Folkpartiets Sverige

Politiker anger mål och kontrollerar resultat i den offentliga sektorn. Inom dessa ramar ges de anställda större ansvar och inflytande. De får vara med och bestämma över hur eventuella överskott som blir resultatet av besparingar skall användas. Möjligheterna till vidareutbildning förbättras.

Statsbidragsreglerna inom barnomsorgen ändras så att det blir fritt fram för bl a enskilda förskollärare att starta eget. Fri etableringsrätt för läkare, tandläkare, sjukgymnaster m fl införs. Ersättningen till dem som bedriver privat sjukvård förbättras.

Vidga människors valfrihet

Vi vill ha mer av valfrihet.

Människor måste själva få göra de viktiga valen i livet. Det är inte friheten utan inskränkningarna i friheten, som måste motiveras.

Låt människor själva få bestämma!

Ökad valfrihet ökar välfärden. För de flesta är det viktigt att själv få göra de verkligt viktiga valen i livet.

Men många beslut som tillhör människors vardag fattas av andra. Av politiker. Av myndigheter.

Utan att de närmast berörda tillfrågas. Utan att de tilltros förmågan att bestämma själva. Välfärd och valfrihet skall förenas.

Staten skall garantera att varje människa oavsett bostadsort får del av välfärden.

Den sjuke skall få vård. Den gamle skall få stöd att leva ett rikt liv också på sin ålders höst. Den som är förälder skall få hjälp med barnomsorgen.

Men staten skall inte föreskriva hur människor skall välja.

Den som är sjuk skall ha rätt att välja sin egen läkare. Den som är gammal skall ha rätt att välja hur hon vill bo. Den som är förälder skall ha rätt att välja hur de små barnen skall tas om hand och i vilken skola de sedan skall gå.

Med vårdnadsbidrag och utbyggd barnomsorg ökar småbarnsföräldrarnas möjligheter att själva bestämma hur de skall inrätta sina och barnens liv.

På samma sätt skall vi själva få bestämma hur vi vill bo. Staten skall inte hindra människor från att bilda bostadsrätter. Alla smålägenheter skall inte slås samman till större.

Staten skall inte bestämma när affärerna skall ha öppet. Det är en sak mellan butiksägaren och hans kunder.

Politiker skall inte blockera möjligheterna att vidga friheten i etern. Sveriges Television behöver få konkurrens från fristående TV- bolag.

Människor skall själva få bestämma om och i så fall till vilket trossamfund de vill höra.

I Folkpartiets Sverige

Ett vårdnadsbidrag införs på 15.000 kr per barn i förskoleåldern. Det finansieras med sänkt statsbidrag till kommuner och tänkt schablonavdrag från 3.000 till 2.000 kr.

Alla föräldrar som vill får plats för sina barn i barnomsorgen senast 1991.

Barnbidragen höjs successivt till 8.000 kr per barn. Flerbarnstilläggen höjs i motsvarande mån. Mjölksubventionerna avskaffas för att finansiera reformen.

En skolpeng införs, som innebär att statsbidraget följer eleverna även om de väljer enskilda skolor.

Bildandet av bostadsrätter uppmuntras. Utslagningen av smålägenheter stoppas.

De fria affärstiderna bevaras.

Radio- och TV-monopolet bryts. Planerna på att stoppa satellit-TV avvisas. Fristående TV-kanaler får finansieras med reklam.

Ökad valfrihet och trygghet i sjukvården!

Människor måste få större valfrihet också i sitt möte med sjukvården. Det skapar trygghet i en situation, där många känner sig osäkra.

Varje människa skall ha rätt att välja sin egen husläkare, någon man litar på och vågar anförtro sig åt. Husläkaren kan arbeta hos landstinget eller vara privatpraktiker. Patienterna skall kunna välja sjukhus inom det egna landstinget. Så långt det är möjligt skall de få möta samma läkare och sköterskor också när de ligger på sjukhus. Människor i glesbygd skall ha tillgång till läkare inom rimligt avstånd och utan långa väntetider. Därför måste fler åtgärder prövas för att locka läkare till läkarglesa län. Ingen skall behöva vänta på operation eller behandling som är avgörande för livskvaliteten.

Den som är reumatiker eller lider av någon annan kronisk sjukdom skall alltid kunna få hjälp. Den som har en dålig höftled skall inte behöva bli invalidiserad. Den som har starr skall inte behöva förlora synen. Den som har igenkalkade kranskärl skall inte behöva mista livet i operationskön.

I Folkpartiets Sverige

Alla människor får själva välja sin husläkare, som kan vara privatpraktiserande eller offentliganställd.

Studieskulden för läkare som tar arbete i läkarglesa län skrivs ner. Antalet studieplatser i Umeå utökas.

Försök med att föra över resurser från sjukpenningförsäkringen till sjukvården genomförs.

Sjukvården ges ökade resurser i takt med den ekonomiska tillväxten för att klara de ökade behoven.

Visa solidaritet

Vi vill visa solidaritet också med dem som har svårt att komma till tals i den svenska valkampen, det glömda Sverige, människor som lever i förtryck och fattigdom i andra länder, kommande generationer som har rätt till en god miljö och en levande natur.

Rättvisa åt det glömda Sverige

Många människor lever i det glömda Sverige. Folkpartiet vill dra fram dem i ljuset. Föräldrar till barn med handikapp måste få ökat ekonomiskt stöd och avlösning när de så behöver. Pedagogiskt utformade leksaker för barn med handikapp är särskilt viktiga. Den vuxne med handikapp måste ha samma rätt till integritet och valfrihet som människor utan handikapp. Hon skall inte kunna förvägras rätten till utbildning, till en plats i arbetslivet, till eget boende eller till tekniska hjälpmedel.

De som lever på institution måste ha rätt att få ett eget rum. De har samma behov som andra av en egen vrå som bär deras personliga prägel.

Åldersdementia och deras anhöriga måste få ökat stöd. Med dagvård kan sjukdomsförloppet bromsas upp. Med gruppboende kan de dementa få ett värdigt liv också när de inte längre kan bo kvar hemma.

Alla människors integritet och värdighet måste respekteras. Ingen får glömmas bort.

I Folkpartiets Sverige

Ett statligt bidrag införs för att stimulera landstingen att snabbare förverkliga rätten till eget rum för dem som bor på institutioner. Ett stimulansbidrag till kommunerna införs också för att skynda på utbyggnaden av demensvården.

Ålderdomshemmen bevaras och utvecklas.

Vårdbidraget till föräldrar med handikappade barn höjs med 1.250 kr i månaden och pedagogiska leksaker räknas som merkostnad vid vårdbidragsprövning. Pengar från socialförsäkringen förs över till arbetsmarknaden så att det blir lättare att ordna arbete för handikappade. På längre sikt ges alla handikappade som så önskar rätt att anställa sina egna assistenter.

Bekämpa drogmissbruket!

Inget socialt problem är större än missbruket av droger.

För den enskilde missbrukaren är det en personlig katastrof. För de anhöriga innebär det ofta ett utdraget lidande. Missbruk är orsaken till många brott och sjukdomar och till social utslagning.

Om vi vill minska inbrotten och våldet i samhället och om vi vill förebygga sjukdomar är knappast någonting viktigare än att minska bruket av alkohol och narkotika.

Forskningen har visat att det finns ett klart samband mellan den totala konsumtionen och missbruket av alkohol. Därför måste den totala konsumtionen av alkohol minska. Det kräver intensifierad information, särskilt till ungdomar och deras föräldrar. Det kräver också att alkoholpriserna höjs minst i takt med andra priser.

Alkohol och trafik hör inte ihop.

Målet för narkotikapolitiken måste vara att skapa ett helt narkotikafritt samhälle. Det kräver ett verkningsfullt förbud mot bruk av narkotika. Det kräver också att narkotikabekämpningen prioriteras i polisarbetet. De som har fastnat i missbruk måste få hjälp att bli kvitt sitt beroende och stöd till återanpassning. Behovet av alternativa behandlingsformer är särskilt tydligt inom missbruksvården.

I Folkpartiets Sverige

Alkoholskatterna höjs oftare än de senaste åren. Informationen om alkoholens skadeverkningar intensifieras. Ingen alkohol tillåts i trafiken.

Alternativa behandlingsformer stöds.

Narkotikalagstiftningen ändras för att underlätta bevisföringen när någon misstänks för narkotikabruk och för att göra det möjligt att bland annat utdöma skyddstillsyn och kontraktsvård.

Fler poliser utbildas.

Visa ett gränslöst ansvar!

Solidariteten måste också gälla svältande och förtryckta. Det är viktigt att se individerna bakom statistiken över antalet svältoffer och miljonerna på flykt.

Slumpen bestämmer var i världen vi föds. Vi själva bestämmer att världen angår oss.

Vi som bor i Sverige kan inte ensamma lösa världsproblemen. Snarare är allt vi gör otillräckligt.

Vi kan inte ensamma utrota svälten. Vi kan inte ensamma avskaffa terrorn. Vi kan inte ensamma få bort apartheid, antisemitism och annan rasdiskriminering. Vi kan inte ensamma stoppa öknarnas utbredning.

Men varje gång vi hjälper en fattig och förföljd medmänniska bidrar vi till en bättre värld. Svenskt bistånd gör nytta. Där katastroferna drar fram. Där barn är sjuka och svälter. Där människor inte kan läsa och skriva. Där skogen får ge vika för öknen.

Vi kan göra än mer. Vårt bistånd måste växa. Det kan bli effektivare genom att en större

andel slussas via de ideella organisationerna. Idealiteten är en viktig kraft i biståndsarbetet. Inte minst skall unga människors vilja till socialt engagemang uppmuntras. Svensk handelspolitik kan bli mer solidarisk genom att restriktionerna mot teko-import från utvecklingsländerna avskaffas.

15 miljoner människor i världen är på flykt undan krig och förtryck. Många är fattiga, andra rika. Många är analfabeter, andra välutbildade. De har rädslan gemensam. En liten rännil av alla flyktingar kommer till vårt land. Självklart skall vi erbjuda dem en fristad och ge dem nya livschanser.

Visst kan det kosta. På kort sikt. Men på lite längre sikt blir vårt land rikare av fler klanger och fler färger. Och vi som bor här har rätt att känna stolthet över att Sverige är hoppet för människor som tvingas fly därför att de har visat mod och krävt att få tro och tycka efter egen övertygelse.

I Folkpartiets Sverige

Mer av biståndet förmedlas genom ideella organisationer som kyrkorna, Röda korset och Rädda barnen. Avdragsrätt för gåvor till ideella ändamål t ex u-hjälp införs.

En större andel av biståndet satsas på att främja demokrati och mänskliga rättigheter t ex fria massmedier, valförberedelser och uppbyggnad av en oberoende rättsskipning. Stödet till de länder i södra Afrika som drabbas av Sydafrikas politik fortsätter att öka.

Ett särskilt anslag för miljö, markvård och energi inrättas så att vi kan satsa ännu ner bl a på att förebygga svältkatastrofer och skydda värdefull natur. En större andel av biståndet kommer kvinnorna till del.

Ett omfattande katastrofbistånd ges till svältens offer i Etiopien och övriga Östafrika.

De svenska handelshindren mot u-ländernas tekoprodukter avskaffas.

Flyktingkvoten höjs. Asylsökande ges rätt till juridiskt biträde vid gränsen. Behandlingen av asylsökandes ansökan om att få stanna i Sverige blir snabbare än idag. Beslut i asylärenden motiveras alltid. Asylsökande har rätt till beredskapsarbete under tiden som ansökan behandlas.

Det går att rädda miljön!

Många känner vanmakt över de växande miljöproblemen. Vattnet hotar att förgiftas.

Sälarna dör. Skogen försuras. Myrmarker, urskogar och hagar förstörs. Landskapet skiftar ansikte, människor känner inte längre igen sig.

Själva livet hotas när klimatet riskerar att förändras och det skyddande ozonskiktet tunnas ut.

Men det finns hopp.

Det är möjligt att häva fattigdomen som är ett av de största hoten mot de tropiska regnskogarna. Men det kräver ekonomisk tillväxt i världen.

Det är möjligt att hushålla mer med energi och minska beroendet av fossila bränslen.

Svenska företag och forskare kan ge viktiga bidrag genom att utveckla mer energisnål teknik. Det skulle också underlätta omställningen av det svenska energisystemet.

Det är möjligt att anpassa utsläppen i de industrialiserade länderna till naturens egna smärigränser. Den tekniska utvecklingen kan även här bidra till snabba framsteg.

Bara genom ett omfattande internationellt samarbete kan miljöhoten avvärjas. Sveriges trovärdighet i internationella sammanhang ökar om vi själva föregår med gott exempel.

Värdefulla älvsträckor måste skyddas. Naturvården måste få större resurser. Miljöavgifter

måste införas för att stimulera företag och kommuner att ytterligare förbättra sin rening. För att rädda miljön måste var och en av oss ta ansvar.

Vi kan lätta foten på gaspedalen när vi kör bil. Vi kan bidra till återvinning genom att sortera våra sopor. Vi kan minska förgiftningen i naturen genom att lämna in miljöfarliga batterier.

I Folkpartiets Sverige

Anslagen för skydd av värdefull natur som hagar, myrar och urskogar fördubblas från 40 till 80 milj kr. De orörda älvorna bevaras. Fler nationalparker blir det unika fågelområdet Sjaunja inrättas.

Miljöskyddslagen skärps. Företag som släpper ut mer än tillåtet blir skyldiga att betala en rejäl straffavgift. Man skall inte som i dag först behöva bevisa att företagen har tjänat på utsläppen.

Miljöavgifter införs på bl a massaindustrins klorerade utsläpp, på utsläpp av försurande ämnen som svaveldioxid, och på utsläpp av koldioxid.

Ett tydligt miljömål införs i jordbrukspolitiken.

Ett totalförbud mot miljögiftet PCB införs.

Pant på miljöfarliga batterier och bilbatterier införs. Avfallssortering i hushållen och återvinning av glas uppmuntras.

Användning av freon som hotar ozonskiktet upphör. Omhändertagande av freon t ex ur gamla kylskåp förbättras.

Det internationella samarbetet intensifieras bland annat så att luftföroreningarna från t ex Storbritannien och Polen kraftigt minskar.

En lag införs som förbjuder användning av kärnkraft efter år 2010. Enerpriserna höjs successivt under 90-talet för att stimulera hushållning och energisnål teknik.

Tvånget att prioritera

På lång sikt gör skapande och ekonomisk tillväxt det möjligt att öka välfärden. Det gör det möjligt att avhjälpa många av de brister vi upplever i dag.

På kort sikt krävs hårdare prioriteringar.

Därför har Folkpartiet föreslagit att mer pengar skall satsas på att förverkliga rätten till eget rum för gamla och sjuka inom långvården. Det är viktigare än att ha kvar den höga kompensationsnivån i deltidspensionen.

Därför har Folkpartiet föreslagit att stödet till barnfamiljerna skall höjas. Det är viktigare än att subventionera mjölken för alla.

På detta sätt måste vi välja vad vi tycker är viktigast och vad vi kan avstå ifrån. Och vi måste tala om hur det vi vill göra skall betalas.

Dags för borgerlig regering

Folkpartiets mål är att öka inflytandet för liberala idéer och värderingar i Sverige.

Det inflytandet blir större om Sverige får en borgerlig regering. Därför är det vårt mål att höstens val skall resultera i en borgerlig majoritet och en borgerlig majoritetsregering.

Folkpartiet

Folkpartiets Riksorganisation, Box 6508, 113 83 Stockholm, Tel 08-15 10 30